

Komşunun iyi durumda olmadığını biliyoruz da, vaziyet ne kadar kötü? Artık “komşunun tavuğu” durumu geçerli değil; son yılların aksine, komşunun ekonomik yanıyla ideale yakın olmadığını Türkiye’de de herkes kabul ediyor. Doğrudur. Ekonomik kriz geldi kapıya dayandı, içeriye bile girdi. Yine de sokakta yürüdüğünüzde, otobüse bindiğinizde, akşam bir lokantaya uğradığınızda, süpermarkette alışveriş ettiğinizde, bir vapurla bir Ege adasına seyahat ettiğinizde krizin izlerini görmeyebilirsiniz. Bu doğaldır, çünkü istihdamda ve gelirden yüzde 10-15 oranında bir azalma/düşüş gözle görülmez. Krizi en fazla istatistiklerde görürsünüz. Bir de işinden olan, bonosunu ödeyemeyen, kısılan emekli maaşıyla eskisinden çok daha zor geçinen, krizden korkup kurmayı düşündüğü işe başlamaya cesaret etmeyenlerden veya devlet sübvansiyonu ile geçinenlerden biriyse tabi ki krizi iyice hissedersiniz.

Gözle görülen (ve kulakla da doğrulanan) en çarpıcı değişiklik haber bültenleridir. On yıllarca hiç, ama hiç ele alınmamış konular televizyonun akşam haberlerinin tek konusuna dönüşmüş: ekonomi. Gazetelerin başlıkları ve konuları da öyle: IMF bu gün ne demiş, bu ay vergilerden beklenenler elde edilmiş mi, devlet borçlanırken neden yüksek faizler ödüyor, yeni vergiler hangi sıkıntılar yüzünden kaçınılmaz olacak, ülke iflastan kurtulacak mı, iflasın şimdiden ilan edilmesi yabancı vesayetinden evla mıdır... Oysa bugüne kadar “ekonomi” derken anlaşılan, hükümetle muhalefet arasında bir açık artırma yarışıydı: maaşa ve emekli maaşına zam, vergi muafiyeti, ucuz kredi, yerel yönetime kaynak kaydırma, iş ve gelir sağlayan devlet yatırımları, sosyal devleti güçlendirme (bundan anlaşılan inanılmaz oranlarda vatandaşları devlet memuriyetine alıp ömür boyu kurtarmaktı), emekli yaşının durmadan düşürülmesi, sağıktan eğitime, eğlenceden spora hizmetlerin bedava olması veya bütçeden desteklenmesi.

Bu bolluğun kaynağını sormak ekonomik tartışmanın konusu hiç olmamıştı. Şimdi anlaşıldı ki borçlanmamış. Borçlanma ise gelir olarak algılanmış. Geçenlerde (21/9) Devlet Bakanı Pangalos herkesi şoke eden bir itirafta bulundu: “Paraları kim çarçur etti diye soranlara söylüyorum: sizi utanmadan, gerek yokken, devlet memuriyetine aldık, siz ve biz hep beraber yedik paraları!” (Pangalos’un ne zaman ne diyeceği hiç öngörülelemeyeceği Yunanistan’da herkes bilir!)

Ama krizin en krizli yanı yurttaşların (kimilerine göre hükümetin de) krizin ne olduğunu anlamamış olmaları. En basit şekliyle sorun şöyle: ülke borçlanarak gelirinden fazlasını harcamış. Artık borç veren de kalmamış çünkü borç verebilecek olan da paramı geri alamam diye çekiniyor. Devletin para bastırması ve enflasyon politikasıyla yükü halka aktarması da olanaksız, çünkü avro bu olanağı sağlamıyor. Tek çare Batının finans güçleriyle anlaşıp günlük harcamaları olanaklı kılmak. Ama onlar da verdikleri parayı geri alacaklarını garantiye bağlamak istiyor. Şartları var: giderin gelirinden az olacak, bunun için sosyal devlet adına harcadıklarını kısacaksın, vergileri artıracaksın.

Bir şartı daha var “troyka”nın (IMF, AB ve AB Merkez Bankası’nın). Yunanistan yapısal değişikliklere gidecek ve ekonomiyi daha rekabetçi kılacak. Gelişmenin garantisi sayılıyor bu yapısal değişiklikler. Bundan anlaşılan devlet desteği, oligopoller azalacak, lonca usulü “kapalı meslekler” olmayacak, devlet küçülecek (ve masrafı azalacak ki vergiler artmasın), özelleştirmeler hızlandırılacak. Yani ülke yatırımlar için daha çekici olacak. Bu önlemlerle verimlilik artacak, kalkınma sağlanacak. (Yunanistan Merkez Bankasının görüşü de bu yönde, 23/9.) Söylemesi kolay, oysa bu öneriler şu an Yunanistan’ın önünde en büyük sorun. Çünkü rekabeti, kişisel inisiyatifi, risk almayı unutmış bir toplum değişmek istemiyor. Her yapısal değişikliğin karşısında meslek grupları var: grevler, işgaller, protestolar, yolları kesmeler aralıksız sürüyor.

Muhalefet ise durumu anlamamış havasında. Troyka ile yapılan anlaşmayı beğenmiyor, daha ilginç “istemiyor”; alternatif varmış gibi. İki sol parti (Komünist Partisi ve Sol Birlik) ve ana muhalefet Yeni Demokrasi resmen “anlaşmaya” karşı. Önerdikleri farklı bir şey de yok. Halkın zor durumda kaldığını söylüyorlar; bunu görmeyen, söylemeyen varmış sanki! Oysa Yunanistan “Batının” sağladığı nakdi almadığı durumda ne memur maaşı ve emekli maaşı ödeyebilir. Banklar anında iflas eder. Yıllar öncesinden gelen felaketi ısrarla söylemiş olan ve bugün alınan önlemlerin çok daha hafifini önermiş olan eski bakan, liberal politikanın öncülerinden Stefanos Manos geçenlerde (21/9) “başka alternatifimiz olmadığını anlamayanlar herhalde salaktır” demek durumunda kaldı. Oysa kendisi çok terbiyeli bir kimsedir!

Krizin ne olduğunu anlamamış, solculuktan gelen bir refleksle alınan tedbirlere pek inanmayan, toplumun ve muhalefetin karşı koymasından çekinen bir hükümetle, alışkanlıklarından ve dar anlamda çıkarından vazgeçemeyen bir toplum krizi aşar, iflastan kurtulur mu? Bu, bildiğiniz gibi, Avrupa’da çok tartışılan bir konudur. Ay meselesidir, göreceğiz. Aslında fısıltı halinde konuşulan önemli bir konu daha var. Yunanistan şu an yabancı güçlerin vesayetinde deniliyor; ama birileri de farklı bir görüşte. Aslında, diyorlar, tuzağa düşmüş olanlar troyka denen güçlerdir, çünkü Yunanistan’ın krizden çıkması için bu projeye öylesine büyük miktarda para yatırıldı ki, başarısızlık durumunda zarar görecektir. Yunanistan kadar bu parayı verenler de olacaktır. Açmazda olduklarından bu yardım paketi ve Yunanistan’ın aldıklarını iade etme süresi uzatılabilir, çok uzatılabilir. Yabancı güdümü de sürer tabii.

Bu “vesayet” süresinin çok yararlı yanı, kendi inisiyatifi ile bir türlü gerekli yapısal değişiklikleri yapmamış olan ülkenin artık ister istemez yapacağıdır. İnsanın aklına tabu olan, hatta küfür sayılacak bir soru geliyor. Tam bağımsız olup ekonomik ve toplumsal bir yıkımı yaşamak mı iyidir; yoksa bu tür bir “vesayet” altında yaşayıp çağdaşlaşmak ve gelişmek mi? Ulus devletlerinde bu tür soru soranları pek yaşatmazlar; iyisi mi ben de sormamış olayım!

*